

Uniek boek over architectuur en dementie

Het gebouw als instrument

Hoe kunnen de vormgeving en inrichting van een woonzorgcentrum ertoe bijdragen dat mensen met dementie er zich thuis voelen? In *Architectonica* maken we kennis met de aanpak van twintig Vlaamse wzc's en met de wetenschappelijke inzichten rond dementievriendelijke architectuur.

Erik Stroobants werd de voorbije jaren geconfronteerd met dementie bij drie naaste familieleden: zijn schoonmoeder, vader en moeder. In 2004 verscheen van zijn hand *Dementie. Een boek voor partners*. In 2007 volgde *Altijd opnieuw afscheid nemen. Houvast bij dementie en mantelzorg*. In deze twee boeken focust Erik Stroobants op de zorg voor mensen met dementie in hun thuisomgeving. In zijn derde boek over dementie richt de auteur zijn blik op de woonzorgcentra. "In gesprekken met mijn uitgever en met het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen kwam aan de oppervlakte dat er een grote vraag is naar informatie over dementievriendelijke architectuur. We beslisten om naar analogie met het Duitse naslagwerk *Heimat für Menschen mit Demenz* een boek te maken met een overzicht van normen en richtlijnen die terug te vinden zijn in wetenschappelijke literatuur en met een selectie van goede voorbeelden uit het werkveld in Vlaanderen."

Praktijk en theorie

Het eerste deel van *Architectonica* bestaat uit twintig reportages in Vlaamse woonzorgcentra. "Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen hielp me om een lijst met *good practices* op te stellen. Van de herfst 2010 tot de zomer 2011 ging ik die een voor een bezoeken. Ik weerhield er uiteindelijk twintig: ze gaan naar mijn mening uit van een duidelijke en globale visie op 'hoe wonen mensen met dementie?' en 'hoe zorg geven aan mensen met dementie?'."

Patrick Verhaest, wetenschappelijk medewerker bij het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen, overloopt in het tweede deel van *Architectonica* de hedendaagse inzichten en bevindingen over architectuur en dementie. In het inleidende hoofdstuk schetst hij welke omgeving mensen met dementie nodig hebben en waarom. In de drie daarop volgende hoofdstukken zoomt hij in op drie specifieke invalshoeken:

Gratis boek

We mogen van uitgeverij EPO twee exemplaren wegschenken van *Architectonica*. Mail uiterlijk maandag 20 augustus 2012 uw voor- naam, naam, functie, organisatie en post-adres naar frederika@seniorupdate.be en schrijf in de onderwerpregel 'boek' en wie weet vindt u begin september een gratis exemplaar in uw brievenbus!

hoeken: zintuiglijk comfort, bewegingsvrijheid en persoonsondersteuning.

Duidelijke keuzes

Volgens Erik Stroobants is het gebouw een instrument. "Goede architectuur kan goede zorg en een goede leef- en woonkwaliteit bevorderen", benadrukt hij. "Maar tegelijk is architectuur iets heel relatiefs: wat er in de leefgroepen gebeurt, is veel belangrijker dan het prestige dat een gebouw uitstraalt. In de twintig verhalen wil ik aantoonbaar en aanvoelbaar maken hoe de combinatie van wonen en zorg in een wzc zo opgevat kan worden dat de mensen die er wonen, werken en op bezoek komen er zich goed bij voelen."

"Zowel bij nieuwbouw als bij renovatie is een voorafgaande sluitende visie op wonen en zorg voor mensen met dementie onmisbaar om duidelijke keuzes te kunnen maken", stelt Erik Stroobants. "Hoeveel mensen wonen samen in één leefgroep? Wordt er gekookt in de leefgroep? Welke activiteiten wil men stimuleren? Als het wzc dat niet op voorhand grondig doorpraat en doorgeeft aan de architect, dan wordt het moeilijk om een goed evenwicht te vinden tussen wonen en zorg. Een andere essentiële voorwaarde is dat het management bij het maken van die keuzes vertrekt vanuit de mensen met dementie die er (zullen) wonen

en op zoek gaat naar wat die mensen nog allemaal kunnen zodat de architect daarop kan inspelen."

Expertise en betrokkenheid

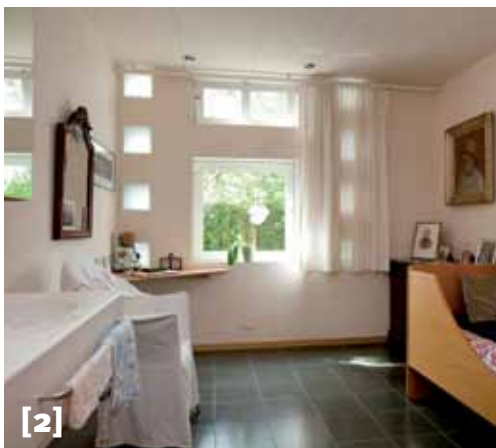
Tijdens zijn 'ronde door Vlaanderen' peilde Erik Stroobants ook naar de werknemersbetrokkenheid. "De inbreng van de medewerkers is in alle fasen van een (ver)bouwproject zeer waardevol omdat zij het dichtst bij de bewoners staan. Ze brengen expertise aan vanuit hun ervaring met zorg voor mensen met dementie en vanuit hun eigen specialiteit. Of het nu gaat over de plaats van de vuilnisbakken, de hoogte van de gootstenen of de breedte van de deuren: mensen die in een wzc werken, kunnen de architect nuttige informatie daarover geven. Als ze de kans krijgen om dat te doen, voelen ze zich bovendien meer betrokken en vergroot hun werklust. Winst op alle fronten dus waar de bewoners met dementie uiteindelijk de vruchten van plukken."

TEKST: FREDERIKA HOSTENS
FOTO'S: STEFAN DEWICKERE

'Architectonica. Een thuis voor mensen met dementie', Erik Stroobants en Patrick Verhaest, Uitgeverij EPO, 2012, 304 p. ISBN 9789491297120. Prijs: 37,50 euro.

[1]

[2]

[1] Essen, wzc De Bijster.

Pionier in het kleinschalig genormaliseerd wonen: in Iduna en Hestia wonen acht mensen met dementie bijna zo goed als zelfstandig. Samen aan de ovale tafel zitten, betekent ook samen praten.

[2] Geel, wzc Huis Perrekkes.

De andere Vlaamse voortrekker van kleinschalig wonen kiest voor vijftien bewoners per huis. De slaapkamers zijn klein; de woonkamer met verschillende hoeken is heel ruim.

[3]

[4]

[3] Hasselt, wzc Sint-Elisabeth.

Aan de leuning in de gang hangen mandjes met kleine wenkende snuisterijen. Ze trekken de aandacht van de bewoners en onderbreken voor even het rondlopen en dwalen.

[4] Hamont-Achel, wzc Sint-Jan Berchmanstehuis.

De tuin is verdeeld in verschillende hoekjes met banken. Dankzij o.a. geurende bloemen en planten, water om te horen en te voelen en een vogelvolière worden alle zintuigen aangesproken.

[5]

[6]

[5] Leuven, wzc De Wingerd.

De sensor in dit armbandje geeft verbinding met een centrale computer waar al dan niet toelating is gegeven om voor de betrokken persoon alle of slechts sommige deuren te openen.

[6] Roeselare, wzc De Zilverberg.

Door te spelen met materialen en kleuren, kan de bevloering helpen om structuur aan te brengen in de ruimte zodat de functies begripbaar blijven voor mensen met dementie.

[7]

[8]

[7] Sijsele-Damme, wzc Morgenster.

Bijna alle bewoners woonden vroeger in een landelijke omgeving of werkten in de land- of tuinbouw. Met een kippenhok wil het wzc het warme gevoel van thuis benaderen.

[8] Veurne, wzc Sint-Anna.

De woonkamer: een lichte ruimte met van buiten naar binnen stromend licht en een uitzicht op de wereld. Het kookeiland vormt het kloppende hart van de leefgroep met vijftien bewoners.